

ΑΣΗ ΚΙΟΥΡΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΑΤΡΙΔΑ

ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

*Πατρίδα είναι η γλώσσα
που μιλάς στα όνειρά σου.
Αυτό να μην το ξεχάσεις ποτέ...*

ΤΙΤΛΟΣ: Για μια πατρίδα
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Άσπ Κιούρα
ΣΕΙΡΑ: Ελληνική λογοτεχνία
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ - ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Μαριάννα Σωκράτους
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Εκδόσεις Έξη
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Εκδόσεις Έξη

Copyright © Άσπ Κιούρα
Copyright © 2022 Εκδόσεις Έξη

ISBN: 978-618-5240-53-0

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν.2121/1993, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται η κατ' οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και γενικώς αναπαραγωγή, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση σε οποιαδήποτε μορφή και εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη.

Εκδόσεις Έξη
Λουίζης Ριανκούρ 13
11523 Αθήνα
Τηλ.: 211 4111078
www.ekdoseiseksi.gr
email: info@ekdoseiseksi.gr
facebook: Εκδόσεις ΕΞΗ

Άσπ Κιούρα

ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΑΤΡΙΔΑ

Εκδόσεις Έξιν

Σήμερα πέθανε ο πατέρας μου, ο Αναστάσης. Στις 05:04 το πρωί άφησε την τελευταία του πνοή σ' ένα γερμανικό νοσοκομείο κοντά στην πόλη που, σαραντα έξι χρόνια πριν, γύρεψε τη μοίρα του. Μόνος. Την ώρα που ξεψύχησε, δεν βρισκόταν κανείς δίπλα του. Η ψυχή του τον εγκατέλειψε φοβισμένη και ανήμπορη μπροστά στο θέλημα του Παντοδύναμου. Η ψύχρα που υπήρχε μέσα στο δωμάτιο ήταν όμοια μ' αυτήν που είχε επιλέξει εκείνο το πρωινό να χαρίσει η φύση στους ανθρώπους. Πυκνή ομίχλη, βροχή και πολύ κρύο. Έτσι παγερή ήταν και η καρδιά του γιατρού που δήλωσε το μοιραίο στη μητέρα μου. Ρουτίνα, βλέπεις... Αυτή ήταν η δουλειά του, άλλωστε. Να σώζει ζωές και να ανακοινώνει ψυχρά τα κακά νέα, κοιτώντας αδιάφορα μέσα από τα στρογγυλά γυαλιά του, μετά από το πολύωρο άγχος και την κούραση. Ένα χτύπημα συμπαράστασης στον ώμο και έπειτα

γυρνούσε την πλάτη. Το καθήκον του και η ζωή ενός ακόμα ασθενούς είχαν τελειώσει εκεί. Στις 05:04 τα χαράματα.

Η μητέρα μου στεκόταν με βλέμμα απλανές, σώμα σπητό και ψυχή τσακισμένη. Είχε φύγει ο άντρας της. Τα λόγια του γιατρού φτωχά μπροστά στο χαμό του.

«Das Herz»*, είπε ο γιατρός.

Η καρδιά του τον είχε προδώσει, η δική της ήταν έτοιμη να ραγίσει. Τώρα ήταν μόνη. Έστεκε μαρμαρωμένη, κοιτάζοντας την πλάτη του γιατρού να απομακρύνεται με σταθερά αλλά κουρασμένα βήματα από κοντά της. Μόνο όταν έτεινε να εξαφανιστεί η φιγούρα του στον μακρύ και αφιλόξενο διάδρομο, βρήκε τη δύναμη να φωνάξει τ' όνομά του. Εκείνος, όμως, δεν γύρισε. Δάκρυα πλημμύρισαν τα μάτια της. Φώναξε ξανά, πιο δυνατά αυτή τη φορά. Ούτε τώρα έλαβε απάντηση. Έτρεξε με δύναμη να τον προφτάσει. Πριν προλάβει να ανοίξει την πόρτα του γραφείου του, τον άρπαξε από τη ζώνη της ιατρικής του ρόμπας.

«Θέλω να με πάτε κοντά του, θέλω να τον δω».

«Wissen Sie, Frau Pitouli, es ist...»**

Δεν είχε υπομονή να τον ακούσει, δεν είχε κουράγιο για συζήτηση. Τον διέκοψε απότομα.

«Θέλω να τον δω, σας παρακαλώ», του ψιθύρισε μέσα από τα τρεμάμενα χείλη της.

---

* Η καρδιά του.

** Ξέρετε, κυρία Πιτούλη, είναι...

Ο Χάρος σαρώνει τα πάντα στο πέρασμά του. Αρπάζει βίαια ό,τι πιο αγαπημένο έχουμε. Πόσο πολύ πονάει η απώλεια, συλλογιζόταν.

Φόρεσε τη μάσκα που της έβαλε η νοσοκόμα στη χούφτα των χεριών της. Στάθηκε μπροστά στην πόρτα της εντατικής, πάτησε το κόκκινο κουμπί και η πόρτα ασφαλείας ενεργοποιήθηκε. Τότε τον είδε. Τον είδε πάνω στο νεκροκρέβατο. Η οσμή του θανάτου αιχμαλώτισε τα ρουθούνια της. Σιγή και θάνατος, θάνατος και σιγή. Το πρόσωπό του κίτρινο και παραδομένο, αλλά γαλήνιο. Τα χέρια σταυρωμένα μπροστά στο στήθος. Η χωρίστρα των μαλλιών στη θέση της. Χαμογέλασε. Τον χάιδεψε, τον έκλαψε, τον φίλησε στο μέτωπο, στα χέρια, στο στόμα. Μόνοι μάρτυρες τα μηχανήματα τεχνικής υποστήριξης, που έβλεπαν μια ακόμη ανθρώπινη τραγωδία να εξελίσσεται μπροστά τους.

«Θα σε ψάξω στον Παράδεισο...» είπε χαμηλόφωνα και έφυγε.

Όταν βγήκε από το κτήριο, η βροχή είχε δυναμώσει. Δεν περίμενε το λεωφορείο. Δεν σταμάτησε κανένα ταξί. Έφυγε με τα πόδια.

Αναστάσης

Τακ τακ, χτυπάει η πόρτα. Ο Χάρος είναι. Μυρίζω χνότα θανάτου. Αισθάνομαι την παρουσία και τη σαπίλα του. Αθάνατος! Φερόμουν λες και ήμουν αθάνα-

τος! Εγώ και ο Χάρος τα 'χαμε τακιμιάσει. Θεωρούσα τον εαυτό μου ανώτερο ον. Είχα τον τρόπο να συμπεριφέρομαι έξυπνα και πονηρά. Εγώ και ο ψεύτης εαυτός μου. Του είχα ξεφύγει τρεις φορές. Και για αυτό του γελούσα χωρίς ντροπή κατάμουτρα, τον χλεύαζα και τον κοροΐδευα. Ποιος ήταν αυτός που θα μου στερούσε την ελευθερία και θα μου αφαιρούσε το δικαίωμα στη ζωή; Δεν φοβόμουν κανέναν, δεν με πτοούσε τίποτα. Τη ζωή μου τη γλέντησα. Ζούσα στο έπακρο το σήμερα. Το χθες ήταν παρελθόν, το αύριο μακρινό. Με ενδιέφερε μόνο το τώρα, η στιγμή.

Επαγγελματίας χαρτοπαίχτης, ναι, αυτό ήμουν! Η μόνη ερωμένη που πέρασε από τη ζωή μου, η τράπουλα. Για χατίρι της σπατάλησα περιουσίες, προσπέρασα αξίες. Αλλά ήμουν καλός άνθρωπος -και δεν το λέω με έπαρση- ήμουν ένας πραγματικά καλός άνθρωπος. Ένας στοργικός πατέρας. Τώρα παύω να είμαι τα πάντα, σε λίγο θα ανήκω στην ιστορία.

Τι ειρωνεία! Τώρα φοβάμαι. Για πρώτη φορά φοβάμαι. Δεν μπορώ να σηκωθώ, το σώμα μου άκαμπο και βαρύ. Το δωμάτιο κρύο. Ο Χάρος παραμονεύει στη γωνία, έτοιμος να απλώσει τα αχόρταγα πλοκάμια του, να με κατασπαράξει. Μυρίζει λιβάνι και καμένο κερί. Νιώθω την ψυχή να εγκαταλείπει το σώμα μου, αδύναμη και τρομοκρατημένη μπροστά στο άγνωστο ταξίδι.

Ένωσα το φιλί και το χάδι, τη φωνή της να χαϊδεύει τα αυτιά μου. Δεν της έχω φερθεί όμορφα και αυτό

με πληγώνει. Τώρα εδώ, στο νεκροκρέβατο, θέλω να της φωνάξω ότι την αγάπησα πολύ. Είναι, όμως, αδύνατον. Υπήρξα μεγάλος εγωιστής, αυτό ήταν ίσως το μεγαλύτερο αμάρτημά μου. Θλιβερό να κατανοώ τώρα τα λάθη μου. Τώρα που θα θαφτούν και αυτά μαζί με μένα.

Αν ζούσα μια δεύτερη ζωή, δεν θα 'θελα να γεννιόμουν εγωιστής. Το παιχνίδι με αντίπαλο τον εγωισμό είναι άνισο, είσαι πάντα ηττημένος. Το κατάλαβα, δυστυχώς, τώρα που είναι πια αργά. Χαρτοπαίχτης, όμως, θα ήθελα να ξαναγεννηθώ. Γελάω με την κατάντια μου. Λυπάμαι για μένα. Για το τομάρι μου λυπάμαι.

Η πόρτα έκλεισε. Δεν θα ξαναδώ την Ελένη και τα κορίτσια μου. Νοερά κάνω τον σταυρό μου.

Ελένη

Καθόταν στον καναπέ. Μπροστά της μια κούπα με καφέ και δυο πακέτα τσιγάρα Lord. Το μυαλό της θολωμένο από την τροπή που είχαν πάρει τα πράγματα. Πίστευε ότι ο Αναστάσης θα τα κατάφερνε. Το πείσμα που τον είχε κρατήσει ζωντανό τα τελευταία χρόνια, τώρα τον είχε προδώσει. Αγύριστο κεφάλι, έκανε μόνο αυτό που ήθελε εκείνος. Τι και αν είχε μαλλιάσει η γλώσσα της με συμβουλές και παρατηρήσεις. Ποτέ του δεν την άκουσε.

Δεν ήθελε να θυμάται. Ούτε να σκαλίζει το παρελ-

θόν, που τόσο την είχε στοιχειώσει. Ποιες οι χαρές, ποια η ευτυχία; Καμιά. Έννοιες που δεν την είχαν απασχολήσει ποτέ, ίσως επειδή κανείς δεν ήταν πρόθυμος να της τις δείξει. Είχε μάθει μόνο να δουλεύει, να παλεύει με την καθημερινότητα. Να τα βάζει με τα θηρία μέσα στις φάμπρικές της Γερμανίας. Να δουλεύει σαν το σκυλί, να της φέρονται σκυλίσια.

Πάντα ήταν οι *Auslaender*^{*}, οι παρακατιανοί, οι ξένοι. Οι άνθρωποι για τις σκληρές και βρώμικες δουλειές. Δεν είχε σημασία αν ήσουν άντρας ή γυναίκα. Σημασία είχε να βγαίνει το *akord*^{**} με κάθε κόστος, και ας σου έβγαινε εσένα η ψυχή. Από τους καημούς και τα βάσανα που περνούσε καθημερινά, είχε ξεχάσει να γελά. Το κεφάλι της μονίμως σκυμμένο, πρόθυμο να εκτελέσει οποιαδήποτε εντολή θα έδινε ο Γερμανός. Να μη δυσαρεστηθεί, να γίνει η δουλειά του, και ας σάπιζαν τα δικά τους κόκαλα στα χυτήρια, στην καθαριότητα και στις δύσκολες δουλειές. Κάθε βράδυ το κορμί διαμαρτυρόταν, πονώντας παντού.

Άναψε τσιγάρο. Τι σημασία είχαν τώρα όλα αυτά, αναρωτιόταν. Είχε φτάσει στη δύση της ζωής της και δεν ήθελε να θυμάται. Πολύς ο πόνος, λίγες οι χαρές. Ανάμεσα σε δυο πατρίδες, μα ξένη και στις δύο. Στη Γερμανία ήταν η Ελληνίδα και στην πατρίδα η «Γερμανίδα». Πόσα όνειρα κουβαλούσε η βαλίτσα της, όταν, τρυφερό κορίτσι ακόμη, ξεκίνησε μόνη για

* «Ξένοι», λέξη που χρησιμοποιούσαν πολλές φορές με αρνητική χροιά.

** Πλαφόν στην παραγωγικότητα.

τα ξένα... Πόσα όνειρα χάθηκαν κατά τη διάρκεια της ζωής... Πόσα απ' αυτά είχαν μείνει ανεκπλήρωτα... Πόσο μικρή είναι η ζωή, τελικά, για να χωρέσουν όνειρα και επιθυμίες...

Σηκώθηκε και στάθηκε μπροστά στο παράθυρο. Τράβηξε την κουρτίνα. Το μάτι της έπεσε στο παγκάκι μπροστά από το σπίτι. Τον είδε μπροστά της. Είχε τοποθετήσει τις σακούλες με τα ψώνια πάνω στο παγκάκι, απολαμβάνοντας το τσιγάρο του. Το μπαστούνι του δίπλα. Χαμογελούσε στον κόσμο, τους έπιανε την κουβέντα, τους καλημέριζε εγκάρδια. Σήκωσε το κεφάλι του, τα βλέμματά τους συναντήθηκαν. Αυτό ήταν τότε, αυτό ήταν χτες. Τώρα το παγκάκι ήταν άδειο. Πενθούσε και αυτό τον φίλο του, που τόσο θα του έλειπε.

Σοφία

Το τηλέφωνο χτυπάει επίμονα...

Τους γονείς μου τους λατρεύω, όπως όλα τα παιδιά φαντάζομαι. Δεν θα μιλήσω για τις εξαιρέσεις. Ο κανόνας της εξαίρεσης δεν με αφορούσε ποτέ. Τον είδα, πριν μπει στο χειρουργείο, μέσω Skype. Καθίσαμε γύρω από τον καναπέ, περιμένοντας να συνδεθούμε. Σε λίγο εμφανίστηκαν μπροστά μου η μαμά και ο μπαμπάς μου, η αδερφή μου και τα ανίψια μου, οι άνθρωποι που ευθύνονται για αυτό που είμαι σήμερα. Ό,τι κι αν πέτυχα στη ζωή μου μέχρι τώρα, μικρό ή

μεγάλο -δεν έχει καμία σημασία- το οφείλω σε εκείνους. Σε αυτά τα δυο πλάσματα που αγωνίστηκαν ο καθένας με τον δικό του τρόπο για τα παιδιά τους. Αναγκάστηκαν να τα αφήσουν όλα πίσω για μια καλύτερη ζωή. Γνωρίζω από πρώτο χέρι τις δυσκολίες και τις αναποδιές της πορείας τους. Δεν μπορώ να πω ότι ήταν ευτυχισμένοι με την ευρεία έννοια. Μπορώ, όμως, να πω με σιγουριά ότι στη ζωή με έφεραν δυο άνθρωποι με έντονη προσωπικότητα, που το γκρίζο της φάμπρικας δεν επισκίασε ποτέ την καλή διάθεση και τον καλό τους λόγο. Που κατάφεραν να με κάνουν πραγματικά ευτυχισμένη.

Τι χαρά είχε που μας έβλεπε μπροστά του, θαυμάζοντας εντυπωσιασμένος την τεχνολογία. Καμάρωνε τη μεγάλη μας κόρη, την εγγονή του, σαν γύφτικο σκεπάρνι. Του είχε και της είχε μεγάλη αδυναμία. Όλα του τα είπε εκείνη τη μέρα, τα ποιήματά της, ποιοι ήταν οι αγαπημένοι της φίλοι, πού σκοπεύαμε να πάμε διακοπές. Εκείνος γελούσε και ίσιαζε παράλληλα τη χωρίστρα του.

«Θα σε περιμένω, παππού, το καλοκαίρι. Ο μπαμπάς θα σου βγάλει τα μεγαλύτερα ψάρια για να φας».

Όλοι γνωρίζαμε την αδυναμία του πατέρα μου για το φρέσκο ψάρι.

Δεν απάντησε... Κι εμένα μου σφίχτηκε η ψυχή. Όχι, δεν θα έκλαιγα, δεν θα προδίκαζα καμία κατάσταση. Ο μπαμπάς μου, ο δικός μου μπαμπάς, είχε κάνει τόσα χειρουργεία και βγήκε γερός και δυνατός.

Έτσι θα συνέβαινε και αυτή τη φορά. Γιατί να αλλάξει κάτι; Είχε ακόμα χρόνια μπροστά του. Του τα όφειλε η ζωή.

Ο άντρας μου κατάλαβε τη συγκίνησή μου, πήρε τη μικρή και βγήκαν στην αυλή. Έμεινα μόνη με τον πατέρα μου να με κοιτά μέσα από την οθόνη.

«Φοβάμαι...» τον άκουσα να λέει.

Πάγωσε το αίμα μου, κόντεψα να χάσω τη φωνή μου. Γέλασα δυνατά.

«Να μη φοβάσαι, ακούς; Όλα θα πάνε καλά».

Ήθελα να πω πολλά, αλλά δεν είχα εμπιστοσύνη στον εαυτό μου. Ο κόμπος στο λαιμό μου εμπόδιο. Ένιωθα μια αόρατη θηλιά να με σφίγγει, να εμποδίζει τη φωνή μου να βγει.

«Και εσύ πού το ξέρεις, Σοφία;» με ρώτησε με χαμόγελο. «Μίλησες με τον Θεό σήμερα και κάνετε καμία συμφωνία;»

Έγινα πάλι το μικρό του κοριτσάκι. Έγινα το στρουμπουλό παιδί που σε κάθε γιορτή καθόταν στα γόνατά του και θγαίναμε φωτογραφίες. Έγινα το κοριτσάκι που έλεγε το ποίημα της 28ης Οκτωβρίου και ο πατέρας της περήφανος μαγνητοσκοπούσε με την κάμερα, αδιαφορώντας αν έκοβε τη θέα όσων στέκονταν πίσω του.

«Ναι!» απάντησα με όση δύναμη μου είχε απομείνει. «Χθες βράδυ μου είπε ότι θα γίνεις καλά».

«Καλά, παιδί μου, για να το λες εσύ, έτσι θα είναι...» είπε και άναψε τσιγάρο. Πήγα να τον μαλώσω,

αλλά μου έκοψε τη φόρα. «Άσε με, παιδί μου, να χαρείς».

Μιλούσε και τον κοιτούσα. Μιλούσε και δεν ήθελα να χάσω τίποτα απ' όσα έλεγε. Ήθελα να κρατήσω τη φωνή του ζωντανή μέσα μου, ήθελα το βροντερό του γέλιο να μαλακώνει όλα όσα έμελλε να ζήσω, όταν δεν θα τον είχα κοντά μου. Το ήξερε. Η ώρα του πλησίαζε απειλητικά.

Έκλεισα τον υπολογιστή. Έμεινα ακίνητη, βυθισμένη σε σκοτεινές σκέψεις. Ήταν Μάιος. Την επόμενη μέρα εισήχθη στο νοσοκομείο. Η αντιστροφή μέτρηση μόλις είχε ξεκινήσει.

Έκλαψα πολύ το χαμό του. Παρασκευή μάς άφησε. Η μητέρα και η αδερφή μου κοντά του. Λένε πως λίγες μέρες πριν χαθεί μια ψυχή, ανακτά τις δυνάμεις της, νιώθει ζωντανή. Έτσι έγινε και με τον πατέρα μου. Όση ζωντανία ένιωσε το πονεμένο του κορμί για λίγες νύχτες, άλλη τόση ήταν η κατηφόρα του. Έσβησε μέσα σε λίγα εικοσιτετράωρα.

Ταξίδεψαν Τρίτη για Ελλάδα, με δυο διαφορετικά αεροπλάνα. Ο πατέρας νεκρός και η μάνα μου ζωντανή-νεκρή, σηκώνοντας άλλον έναν σταυρό στις πλάτες της. Δίπλα της η αδερφή μου και η οικογένειά της. Μόλις τους είδα να βγαίνουν από τις αφίξεις, έπεσα στην αγκαλιά τους, δεν άντεχα να τις βλέπω μαυροφορεμένες. Δεν ήθελα, αρνιόμουν. Μαύρα φόρεσα μόνο στην κηδεία. Ίσως αυτή να ήταν η δική μου επανάσταση. Η δική μου άρνηση να δεχτώ το

χαμό του. Ο πατέρας μου λάτρευε τα χρώματα, το κόκκινο κραγιόν, τα κόκκινα νύχια. Θυμάμαι τα μεγάλα καστανά του μάτια, πόσο έμοιαζαν με τα δικά μου, το φωτεινό πρόσωπο και το όμορφο χαμόγελό του. Πάντα θα είμαι ένα κομμάτι δικό του, πάντα θα ζει μέσα μου.

«Μη στενοχωριέσαι, μάνα», της είπε η αδερφή μου. «Έχεις εμάς και τα εγγόνια σου».

«Μα δεν έχω εκείνον, παιδί μου...» της απάντησε λυπημένα.

Έχω τη φωτογραφία του πάνω στο γραφείο μου. Εγώ και αυτός, αυτός και εγώ. Εκείνος παλικάρι και εγώ δύο ετών. Πόσες πολλές οι μέρες και πόσο μικρή η ζωή, συλλογίζομαι τώρα, μεγάλη γυναίκα πια. Πόσα ευχαριστώ του χρωστάω, που πίστευε πάντα σ' εμένα. Πόσα ευχαριστώ, που τον είχα πατέρα, με τα λάθη και τα πάθη του. Τα αγάπησα όλα.

ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΑΤΡΙΔΑ

ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Μου μιλούσε για τη Γη της Επαγγελίας. Δεν ήθελα να φύγω από το νησί μου, όμως τον αγαπούσα πολύ. Έχασα το αγέννητο παιδί μας στα μέσα του ταξιδιού πάνω σε μια άγνωστη θάλασσα. Τον κατηγορήσα για ποηλιά. Υπήρξα σκληρή και άδικη μαζί του...

Μαζί με άλλους, ακολούθησα τη μοίρα των ανθρώπων μιας φτωχής πατρίδας. Τα άφησα όλα πίσω. Όσα αγάπησα, όσα νοσταλγούσα. Όμως δεν ξέχασα... Δεν ξέχασα ποτέ τα γεμάτα πόνο λόγια του πατέρα και της μάνας. Τα θλιμμένα μάτια όσων αγάπησα. Δεν ξέχασα ποτέ τις στιγμές του αποχαιρετισμού. Οι θύμησες με συντρόφευαν σε κάθε βήμα. Αυτές ήταν η δύναμή μου.

Δεν ζητιάνεψα χάρες. Ανθρωπιά και δουλειά ζητούσα. Να μαζέψω λίγα χρήματα και να γυρίσω πίσω... Δεν ήμουν μόνο εγώ... Μια οικογένεια γίναμε όλοι οι ξενιτεμένοι... Αν τα καταφέραμε; Ίσως. Μπορέσαμε να ζήσουμε με αξιοπρέπεια, αν μπορείς να το πεις αυτό νίκη. Όμως ξεριζώσαμε από μέσα μας όλη την ξεγνοιασιά, την τρυφερότητα, το σπίτι της μόνης μας πατρίδας.

Τώρα, στα βαθιά γεράματα, γύρισα εδώ που γεννήθηκα, στον τόπο που με ανέστησε. Ψιθυρίζω «Εηλιάδα» και τα μάτια μου πλημμυρίζουν δάκρυα, καθώς αντικρίζω για στερνή φορά το γαλιάζιο του ουρανού και της θάλασσας...

Όλα έγιναν για μια πατρίδα...

ΕΛ0066
ISBN 978-618-5240-53-0

9 786185 240530